

SİYASET, EKONOMİ ve YÖNETİM ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

RESEARCH JOURNAL OF
POLITICS, ECONOMICS AND MANAGEMENT

October 2017, Vol:5, Issue:5

Ekim 2017, Cilt:5, Sayı:5

P-ISSN: 2147-6071

E-ISSN: 2147-7035

Journal homepage: www.siyasetekonomiyonetim.org

Vergi İndirimlerinin Ekonomik ve Mali Etkileri: Son Dönem Türkiye Uygulamaları *The Economic and Fiscal Effects of Tax Reductions: Recent Applications in Turkey*

Doç. Dr. İhsan Cemil DEMİR

Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF Maliye Bölümü, icdemir@aku.edu.tr

Yrd. Doç. Dr. Cem GÖKCE

Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF İktisat Bölümü, cgokce@gmail.com

Araş. Gör. Dr. İsmail CİĞERCİ

Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF Maliye Bölümü, icigerci@yandex.com

DOI: <https://doi.org/10.25272/j.2147-7035.2017.5.5.07>

MAKALE BİLGİSİ

ÖZET

Makale Geçmişi:

Geliş 11 Ağustos 2017
Düzeltilme Geliş 14 Ekim 2017
Kabul 15 Ekim 2017

Anahtar Kelimeler:

Vergi indirimleri, Ekonomik durgunluk,
İşsizlik

Vergi indirimleri özellikle ekonomik durgunluk ve işsizlik sorununun çözümünde kullanılan bir politika aracıdır. Türkiye ekonomisinde son birkaç yıldır yaşanan ekonomik durgunluğun giderilmesi amacıyla, muhtemel pozitif etkilerinden dolayı özellikle Katma Değer Vergisi ve Özel Tüketim Vergisi ile gelir üzerinden alınan vergilerde bir dizi indirimlere gidilmiştir. Yapılan bu düzenlemelerin vergi mükellefleri tarafından nasıl karşılandığını belirlemek amacıyla bu araştırma gerçekleştirilmiştir.

Araştırma, Türkiye genelinde 46 il merkezinde, toplam 1813 aktif beyannameli vergi mükellefi ile ve yüz yüze anket yöntemiyle yürütülmüştür. Anket sonuçlarına göre, mükelleflerin %43'ü söz konusu vergi indirimlerinin satışlarını artırdığını, %36,4'ü ise tasarruflarını artırdığını ifade etmişlerdir. Vergi mükelleflerinin %60'ı vergi indirimlerinin ülkedeki toplam tasarrufları artıracığını, %73,6'sı toplam yatırımları artıracığını, %67,4'ü ise ekonomik büyümeyi hızlandıracağını ifade etmiştir. Mükelleflerin bu düşünceleri, 2017 yılı 2. ve 3. çeyreklerinde Türkiye ekonomisinde tahminlerin üzerinde gerçekleşen ekonomik büyüme rakamları ile de teyit edilmiş görünmektedir.

© 2017 PESA Tüm hakları saklıdır

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Article History:

Received 11 August 2017
Received in revised form 14 October 2017
Accepted 15 October 2017

Keywords:

Tax reductions, Economic stagnation,
Unemployment

Tax reduction is the policy tool that is especially used to solve the problem of economic stagnation and unemployment. Due to possible positive effects, a number of tax reductions have been made on the Value Added Tax, Special Consumption Tax and income taxes, in order to eliminate the economic stagnation experienced in the last few years in the Turkish economy. This research was conducted to determine how these regulations were met by taxpayers.

The survey was conducted in 46 provincial centers across Turkey, with a total of 1813 active taxpayers and a face-to-face manner. According to the survey results, 43% of the taxpayers stated that tax reductions increased their sales and 36.4% stated that tax reductions increased their savings. 60% of taxpayers who participated to the survey said tax reductions would increase total savings in the country, 73.6% of taxpayers said tax reductions would increase total investments, and 67.4% of taxpayers said tax reductions would accelerate economic growth. This view of taxpayers seems to have been confirmed by the economic growth figures in the second and third quarters of 2017, which exceeded the estimates in the Turkish economy.

© 2017 PESA All rights reserved

GİRİŞ

Modern mali anlayışa göre vergiler fiskal amaçlarla kullanılabilirdiği gibi, ekstra fiskal amaçlarla da kullanılabilir. Çeşitli ekonomik istikrarsızlık türleriyle mücadelede, diğer para ve maliye politikası araçlarının yanında vergilerin de bir politika aracı olarak sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Özellikle ekonomik durgunluğun yaşandığı, büyümenin yavaşladığı, işsizliğin arttığı dönemlerde toplam talebi canlandırmak, tasarrufları artırmak, böylece ekonomik durgunluğu gidermek ve işsizliği azaltmak için vergi indirimlerine başvurulmaktadır. Bu tür politikalar, Arz Yanlı İktisadi Görüş'ün temel önerilerindedir.

Son on yılda dünya genelinde yaşanan finansal krizlerin ekonomilerde oluşturduğu temel sorunların başında, büyümenin yavaşlaması ve buna bağlı olarak ortaya çıkan durgunluk ve işsizlik sorunları gelmektedir. Bu sorunları aşmak için, başta ABD olmak üzere, birçok ülkede parasal genişleme politikalarına ağırlık verilirken; Türkiye gibi enflasyon sorunuyla mücadele eden ülkelerde parasal genişleme politikalarının riskleri de dikkate alındığından, vergi indirimleri politikalarının tercih edildiği görülmektedir. Bu bağlamda, ekonomik büyümeye hız kazandırmak ve böylece durgunluk ve işsizlikle mücadele etmek için özellikle 2016 ve 2017 yıllarında başta KDV, ÖTV ve Gelir Vergisi olmak üzere bazı vergilerde indirimlere gidilmiştir.

Bu çalışma, son dönemlerde Türkiye'de uygulanan vergi indirimleri politikalarının özellikle vergi mükellefleri tarafından nasıl algılandığını ortaya koymak için yürütülmüştür. Zira, çeşitli istatistiklere yansıyan veya yansiyacak olan sonuçları bir yana, ekonominin temel dinamiği olan vergi mükelleflerinin söz konusu indirimler konusundaki farkındalık ve memnuniyet düzeyini belirlemek, bu politikaların başarısı açısından da son derece önemlidir.

Mükelleflerin vergi indirimleri konusundaki farkındalık ve memnuniyet düzeylerini belirlemek amacıyla, Afyon Kocatepe Üniversitesi BAPK birimi tarafından desteklenen 17.KARİYER.28 numaralı proje kapsamında Türkiye genelinde bir anket çalışması yapılmıştır. Çalışmada öncelikle vergi indirimleri politikaları konusundaki literatür ana hatlarıyla incelenmiş ve Türkiye'de son dönemde uygulanan vergi indirimleri açıklanmıştır. Daha sonra, 46 ilde ve toplam 1813 vergi mükellefiyle, yüz yüze anket yöntemiyle yapılan araştırmadan elde edilen bulgular rapor haline getirilmiştir.

1.Vergi İndirim Politikalarının Sebepleri Ve Etkileri

Vergi, reel sektör ile kamu sektörü arasındaki ekonomik ilişkilerin temel dinamiklerinden birisidir. Öyle ki, bir ekonomide devletin payını belirleyen en temel göstergelerdendir. Zira, devletin topladığı vergiler reel sektöre ait fonların ne kadarının kamulaştırıldığını ifade etmektedir. Bu yönüyle, devletin ekonomiye müdahale etmesini sağlayan en temel politika araçlarından birisidir.

Elindeki vergi gibi böylesine güçlü bir aracı, gerek siyasal ve gerekse ekonomik anlamda nasıl kullanması gerektiği konusu, ekonomistlerin en temel tartışma alanlarını oluşturmaktadır. Çünkü devlet, ne kadar vergi toplarsa ekonomik anlamda o kadar fazla paya sahip olacak; ne kadar az vergi toplarsa da o kadar az paya sahip olacaktır. Klasik liberal görüş (serbest piyasa ekonomisi) ile Keynesyen görüş (müdahaleci devlet anlayışı) arasındaki temel tartışma alanının yanı sıra, vergilerin çeşitli ekonomik istikrarsızlık türleriyle mücadelede önemli bir araç olarak nasıl kullanılabilirdiği de bir başka tartışma alanını teşkil etmektedir. Diğer yandan, stagflasyon gibi ekonomik durgunluk ve işsizliğin aynı anda yaşandığı konjonktürlerde, mutlaka vergi indirimlerine gidilmesi gerektiği şeklindeki Arz Yanlı görüş, bu tartışmalara yeni ve başka bir boyut katmaktadır.

Vergilerin ekonomik durgunluk, büyüme, işsizlik ve fiyat istikrarının sağlanması için nasıl kullanılabilirdiği; ayrıca vergi indirimlerinin tüketim ve tasarruflar ile vergi gelirleri üzerinde meydana getireceği etkiler aşağıda ana hatlarıyla tartışılmıştır.

1.1. Ekonomik Durgunluk ve Vergi İndirimleri

Resesyon ekonomik kriz dönemlerinde ortaya çıkan ve belirli bir süre devam eden durgunluk durumunu ifade eder. Bu tip dönemlerde ekonomilerde toplam arz azalır, hasıla küçülür, istihdam azalır. Durgunlukla mücadele için literatürde çeşitli iktisadi görüşler bulunmaktadır. Örneğin; Keynesyen iktisadi düşünce durgunluğun toplam talepteki yetersizlikten kaynaklandığını, dolayısıyla kamu harcamalarının arttırılması yoluyla toplam talebi arttırmak gerektiğini savunmaktadır. Monetaristler ise

toplam talepteki yetersizliğin para arzının genişletilmesi yoluyla ortadan kaldırılabileceğini, diğer bir ifadeyle ekonomiye para politikaları çerçevesinde müdahale edilmesi gerektiği noktasında birleşirler. Öncülüğünü A. Laffer (1981)'in yaptığı, Arz Yanlı iktisadi düşünce ise durgunluğun arz yetersizliğinden ortaya çıktığını ve bu duruma maliye politikaları çerçevesinde arzı genişletecek şekilde müdahale edilmesi gerektiğini savunur. Arzı artıracak temel politikanın ise vergi indirimlerine gitmek olduğunu belirtir.

Günümüzde de ekonomik krizlerden ve durgunluktan çıkmak amacıyla uygulanan politikalar iki grupta ele alınır. Para ve maliye politikaları olarak alınan önlemler çoğunlukla birbirini destekleyecek niteliktedir ve genellikle birlikte kullanılmaktadır. Maliye politikaları açısından başvurulan araçlardan birisi de vergi indirimleridir. Vergi indirimleri ve kamu harcamalarının artırılması arzın arttırılmasına yönelik kullanılan politikalarındandır. Demircan (2003)'a göre vergi indirimleri, ekonomik büyüme hızının artmasında gerek gelişmiş, gerekse gelişmekte olan ülkelerde önemli bir politika olarak kabul görmektedir.

Ekonomik durgunluğun kalıcı etkilerine engel olmak için, kısa dönemli politikalar önem arz etmektedir. Özellikle KDV ve ÖTV gibi dolaylı vergilerdeki indirim kısa dönemde toplam talebi arttırıcı ve böylece durgunluğu giderici yönde önemli etkileri bulunmaktadır.

1.2. Vergi İndirimlerinin Ekonomik Büyüme ve İşsizlik Üzerindeki Etkileri

Ekonomik büyüme ve işsizlik kavramları birbiri ile pozitif ilişki içerisinde olan kavramlardır. Çoğunlukla ekonomik büyüme gerçekleştikçe istihdam artar ve işsizlik azalır. Bu bağlamda vergi indirimlerinin ekonomik büyüme ve işsizlik üzerine etkileri aynı düzlemde incelenecektir. Ekonomik büyüme, milli gelirden belirli bir dönemde (belirli bir yıl gibi) gerçekleşen reel artış olup, temelde üretimin arttırılması esasına dayalı bir kavramdır. Bu bağlamda iktisat teorilerinin birçoğu üretimi arttırmaya yönelik çeşitli argümanlar geliştirmiştir. Örneğin içsel büyüme teorileri maliye politikası araçlarının ekonomik büyüme üzerinde etkilerinin olduğunu ortaya koymuşlardır. Arz Yanlı İktisat olarak adlandırılan ve öncülüğünü Arthur Laffer (1981) ve Michael Evans (1981) gibi iktisatçıların yaptığı iktisadi görüş; iktisadi büyüme, verimlilik, üretim, tasarruf ve tüketim gibi iktisadi konularda vergi politikalarının etkinliğini incelemiştir. Arz Yanlı İktisat düşüncesinin temel önermelerinden biri vergi oranlarının iktisadi büyüme ve üretim üzerindeki etkisi ile ilgilidir (Savaş, 1998: 250-251). 1970'li yıllarda ortaya çıkan stagflasyon krizinin sonrasında Keynesyen İktisadi Görüş'e tepki olarak doğan bu akımın temel görüşlerinden birisi de vergi indirimlerinin üretim ve dolayısıyla iktisadi büyümeye olan olumlu etkisidir. Söz konusu görüşün öncülerinden Evans (1981, 65-66), gelir vergisindeki indirim ekonomiyi üzerindeki pozitif etkisinin, kamu harcamalarındaki artıştan daha etkili olduğunu ifade etmiştir.

Yakın geçmişte literatürde bu konu ile ilgili bazı çalışmalar bulunmaktadır. Gale ve Samwick (2016), çalışmalarında gelir vergisi oranlarındaki değişimlerin iktisadi büyüme üzerine etkilerini incelemiştir. Bir başka çalışmada ise Myers (2011), kurumlar vergisindeki indirim ekonomik etkilerini incelemiştir.

Özellikle gelir vergilerindeki indirim yatırımlar üzerinde doğrudan pozitif etkiye sahiptir. Yatırımlardaki artış, üretimin artması sonucu istihdamın da artmasına neden olacak, böylece orta ve uzun vadede işsizliğin düşmesine yol açacaktır. Harcama vergilerindeki indirimler ise toplam talebi arttırmak suretiyle yatırım, üretim ve buna bağlı olarak istihdam üzerinde dolaylı etkilere sahiptir.

1.3. Vergi İndirimlerinin Tüketim ve Tasarruflar Üzerindeki Etkisi

Gerek tüketim üzerine konulan vergiler, gerekse gelir üzerinden alınan vergiler kullanılabilir geliri etkilediğinden, vergi mükellefleri tüketim ve tasarruf düzeylerini vergi sonrası duruma göre belirlemektedirler. Bu durum yüksek gelir dilimlerindeki vergi mükelleflerinin tasarruflarını azaltmasına, buna karşılık düşük gelir dilimlerindeki mükelleflerin ise tüketimlerini kısımlarına neden olmaktadır (Elçin ve Saraçöz, 2012: 14). Tasarrufun maliyetini azaltan bir vergi indirimi, sermaye birikimini hızlandırarak; üretim, milli gelir ve toplam talepte artışa yol açabilmektedir (Demircan, 2003: 105). Özellikle KDV ve ÖTV gibi tüketim üzerinden alınan vergilerdeki bir indirim, kısa sürede tüketime, diğer bir ifadeyle talep düzeyine arttırıcı yönde etki ederek ekonomik canlanmaya katkıda bulunacaktır.

Harcamalar üzerinden alınan vergilerdeki indirimin talep üzerindeki bu hızlı etkisi, mal ve hizmet fiyatlarında oluşturduğu azalmadan kaynaklanmaktadır (Edizdoğan ve Çelikkaya, 2012: 230).

1.4. Vergi İndirimlerinin Vergi Gelirleri Üzerindeki Etkisi

Vergilerde indirimle gidilmesinin vergi gelirlerini azaltıp azaltmayacağı konusu, optimal vergi oranına bağlıdır. Optimal veya katlanılabilir vergi oranının üzerinde uygulanan vergi oranlarının düşürülmesinin vergi gelirlerini azaltmayacağı, bilakis artıracığı başta İbn-i Haldun ve Arthur Laffer olmak üzere pek çok düşünür tarafından ifade edilmiştir. 18. ve 19. yüzyıllarda David Hume, Adam Smith, J.R. Mc. Culloch, Henry Parnell, Jules Dupuit gibi iktisatçı ve filozoflar da İbn-i Haldun gibi vergilerin düşük oranlı olması gerektiği şeklinde benzer görüşler ileri sürmüşlerdir (Aktan, 2004:59).

1970'li yıllarda ABD'de Arthur Laffer tarafından ortaya atılan ve Wall Street Journal'ın editörü Jude Wanniski'nin katkılarıyla kamuoyuna aktarılan sonuçlarla vergi oranları tekrar tartışılır duruma gelmiştir. Laffer'in ilk olarak Washington D.C. 'de bir restoranda peçetenin üzerine çizdiği eğri (Doğan, 2002:258), vergi indirimleri ile toplam piyasa üretimi ve vergi gelirleri arasındaki ilişkiyi gösterdiğinden, akademik çevrelerce yapılan çalışmalarda "Laffer Eğrisi" olarak adlandırılmıştır (Aktan, 2009:41).

Laffer eğrisi vergi oranları ile vergi gelirleri arasındaki ilişkiyi ele almaktadır. Laffer'in teorisine göre vergi oranları belirli bir noktadan sonra arttığında toplam vergi hasılatı azalacak, vergi oranları azaltıldığında ise toplam vergi hasılatı artacaktır. Bu görüş aynı zamanda Arz Yanlı İktisadi yaklaşımın temel varsayımlarından da biridir. Burada hemen belirtmek gerekir ki Arthur Laffer tarafından açıklanan bu hipotez, büyük bir toplum bilimcisi ve tarih felsefecisi olan İbn-i Haldun tarafından çok daha önceden ortaya atılmıştır.

İbn-i Haldun, devletin vergi oranlarını artırmakla vergi gelirlerini artıramayacağını çünkü vergi yükü artınca vatandaşların çalışma ve kazanma arzularının azalacağını belirtmektedir (Gökbunar ve Kömürçüler, 2007:215). İbn-i Haldun vergi oranlarının olması gerektiği düzeyi şu şekilde ifade etmektedir (Haldun, 2004:370).

"Eğer bütün bunları anladıysan üretim ve kalkınmada en güçlü etkenin üreticilere yüklenecek vergi oranlarının mümkün olduğu ölçüde az olması gerektiğini bilirsin. Çünkü bu durumda insanlar kâr ve menfaat elde edeceklerini bildikleri için üretime yönelirler."

Vergilerin düşük tutulması ile sağlanacak yatırım ve üretim artışı, hem istihdamı yükseltecek hem de fiyatlar genel seviyesinin düşmesine yol açacaktır. Bu durum ise yalnızca ekonomik durgunluğu azaltmak ve enflasyonu düşürmekle kalmayacak, aynı zamanda artan işlem hacmiyle birlikte hem milli geliri hem de toplam vergi gelirlerini artıracaktır. Böylece toplam piyasa üretiminde maksimum seviyeye, düşük bir vergi oranında ulaşılmaktadır. Ancak vergi oranlarının artırılmasına mükellefler bir noktadan sonra tepki vermekte, artan vergi oranları toplam vergi gelirlerinde düşüşe yol açmaktadır.

Arz yönlü iktisatçıların bu düşünceleri ABD'de 1980'lerin ilk yarısında ciddi biçimde uygulanmıştır. Söz konusu düşünceler dönemin başkanı Reagan tarafından uygulandığından bu politikalar Reaganomics olarak da adlandırılmıştır. Bu politika ile vergi oranlarında yapılacak bir indirimin hem piyasaları canlandıracağı hem de bütçe açıklarından kaynaklanan kamu finansman sorununun çözüleceğine inanılmıştır. Mükellefler, sağlanacak vergi indirimi sayesinde daha az vergi yüküyle karşılaşacağı için üretimlerini artıracak ve bu sayede işsizlik azalacak, piyasalar canlanabilecektir. Devlet ise öncelikle düşen oranlarla birlikte canlanan piyasalardan ve refahı artan bireylerden daha fazla vergi hâsılatı elde edecektir. Bu sayede hem kamu sektörünün hem de özel sektörünün kazançlı çıkması hedeflenmektedir (Yıldırım, 2006:84).

2. 2016 - 2017 Döneminde Uygulanan Vergi İndirimleri

Ekonomiye canlılık kazandırmak, işsizliği azaltmak ve böylece ekonomik büyümeyi hızlandırmak amacıyla 2016'da ve 2017 yılının ilk aylarında önemli sayılabilecek vergi indirim düzenlemeleri yapılmıştır. Bu indirimler özellikle KDV ve ÖTV'ne tabi ürünlerin bir kısmı ile gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerine yöneliktir.

Bu bağlamda 2016 yılında çıkarılan 8705 nolu Bakanlar Kurulu Kararı (BKK) ile ekmekte kullanılan çeşni maddeleri, diğer tahıllar, soya unu, baklagil unları, yağ, süt, süt ürünleri, bitkisel lif ve benzeri maddeler gibi katkı maddelerinin %5'i geçmemesi durumunda ekmekte uygulanacak KDV oranı %8'den %1'e düşürülmüştür. Katkı maddelerinin %5'i aşması durumunda ekmeğin KDV oranı %8 olarak kalacaktır.

Bir başka KDV indirimi iç ve dış giyim ürünlerinin tesliminde gerçekleşmiştir. Buna göre fason olarak yapılan tekstil ve konfeksiyon ürünlerinin yanı sıra deri ve saya işlerinde de KDV oranı %8'e indirilmiştir. Aynı BKK ile ayrıca, gerçek ve tüzel kişilerce ifa edilen insan veya hayvan sağlığına yönelik koruyucu hekimlik, teşhis, tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerinin yanı sıra bu hizmetleri ifa edenlere hekimlerce veya hekimler vasıtasıyla verilen hizmetlerin de KDV oranı %8'e indirilmiştir.

Yine 2016'da çıkarılan başka bir BKK (2016/9153 sayılı) ile konut tesliminde KDV oranlarında indirime gidilmiştir. Buna göre inşaat sektöründeki canlılığı sürdürmek adına daha önce başlatılan ve 31 Mart 2017 tarihinde sona ereceği belirtilen düzenleme ile 150 metrekareden büyük olan konutların KDV oranı %18'den %8'e düşürülmüştür. 2017 yılında çıkarılan 9759 sayılı BKK ile daha önce 31 Martta sona ereceği belirtilen konutta KDV indiriminin süresi 2017 yılı Eylül ayı sonuna kadar uzatılmıştır. Ayrıca bu karar ile 1 Ocak 2017'den itibaren yapı ruhsatını alan konutlarda KDV, arsa rayiç değeri bin liraya kadar olan arsalar için % 1; iki bin liraya kadar olan arsalar için % 8; iki bin lira ve üzeri için % 18 olarak değiştirilmiştir. Değişiklik öncesi bu oranlar 500 liraya kadar olan arsalarda % 1, bin liraya kadar olan arsalarda % 8 ve bin lira üzerinde % 18 olarak uygulanmaktaydı. Böylece özellikle % 8 KDV'ye tabi olan arsaların kapsamı genişletilmiş oldu.

Bunların yanı sıra 9759 sayılı BKK ile yat kotra, tekne ve gezinti gemilerinin tesliminde uygulanacak KDV oranı %1 olarak, teslimi %18 KDV'ye tabi bulunan çeşitli mobilya ürünlerinin 30/04/2017 tarihine kadarki teslimlerinde %8 oranına düşürülmüş, bu süre daha sonra Eylül ayı sonuna kadar uzatılmıştır.

2016 ve 2017 yıllarında Özel Tüketim Vergisi'nde de bir takım indirimlere gidilmiştir. Buna göre, 2016 yılında elektrik motor gücü 50 KW'ı geçip motor silindir hacmi 1800 cm³'ü geçmeyenler için uygulanan ÖTV oranı %90'dan %45'e, elektrik motor gücü 100 KW'ı geçip motor silindir hacmi 2500 cm³'ü geçmeyenler için %145'den %90'a indirilmiştir. 2017 yılında çıkarılan 9759 sayılı BKK ile yat, kotra, tekne ve gezinti gemilerinin tesliminde uygulanacak ÖTV oranı "0" (sıfır) olarak yeniden belirlenmiş, beyaz eşya teslimlerinde ÖTV oranı %8'e düşürülmüştür.

Diğer yandan, Türkiye'de 2017 yılı Şubat ayı itibarıyla hükümet tarafından "Milli İstihdam Seferberliği" başlatılmıştır. Bu kapsamda 31.12.2017 tarihine kadar özel sektör işverenlerinin mevcut çalışanlarına ilave olarak alacakları her bir sigortalı için, sigorta ve vergi yüklerini devlet üstlenmiştir. Böylece, işverenlerin ilave istihdam ettikleri her bir sigortalı için 773 TL tutarındaki prim ve vergi yükümlülükleri devlet tarafından karşılanacaktır.

Ayrıca, Gelir Vergisi Kanunumuzun mülga mükerrer 20.Maddesi, 6663 Sayılı Kanunun maddesiyle yeniden düzenlenmiş ve Genç Girişimcilere Sağlanan Kazanç İstisnası'na ilişkin hükümler 10.02.2016 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 05.05.2016 tarihinde yayınlanan 292 Seri No'lu Gelir Vergisi Genel Tebliği ile bu kazanç istisnasına ilişkin usul ve esaslar belirtilmiştir.

Buna göre ticari, zirai veya mesleki faaliyeti nedeniyle adlarına ilk defa gelir vergisi mükellefiyeti tesis olunan ve mükellefiyet başlangıç tarihi itibarıyla yirmi dokuz yaşını doldurmamış tam mükellef gerçek kişilerin, faaliyete başladıkları takvim yılından itibaren üç vergilendirme dönemi boyunca elde ettikleri bu kazançlarının 75.000 TL'na kadar olan kısmı, belli şartlarla gelir vergisinden istisna edilmiştir.

6663 Sayılı Kanunun 2. Maddesi ile ayrıca, 193 Sayılı GVK'nun 89. Maddesine ekleme yapılmak suretiyle, basit usulde ticari kazancı tespit edilenlere yönelik olarak 2017 yılında beyan edilecek kazançlara 8.000 TL indirim uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

3. Mükelleflerin Bakış Açısıyla Vergi İndirimleri: Türkiye Geneli Anket Çalışması

3.1. Araştırmanın Amacı ve Araştırma Yöntemi

Vergilerde indirimde gidilmesinin temel amacı, toplam talep düzeyini artırmak suretiyle ekonomiyi canlandırmak ve böylece ekonomik büyümeye ivme kazandırmaktır. Ekonomik büyüme gerçekleşirken, beraberinde yatırımlar artacak ve buna bağlı olarak işsizlik azalacaktır. Bu amaçla son dönemlerde Türkiye’de KDV ve ÖTV başta olmak üzere bazı vergilerde indirim yönünde düzenlemelere gidilmiştir. Bu indirimlerden hükümetin beklentileri kuşkusuz pozitif yönde olup, ekonominin canlandırılması hedeflenmiştir.

Bu çalışma, son dönemlerde uygulanan vergi indirimlerinin, vergi mükellefleri tarafından nasıl karşılandığını ve ekonominin temel dinamiklerinden birisi olan söz konusu mükelleflerin ekonomik yaşamlarında vergi indirimlerinin oluşturduğu etkileri araştırmak amacıyla, Afyon Kocatepe Üniversitesi BAPK Birimi tarafından desteklenen 17.KARİYER.28 numaralı proje kapsamında, 1 Nisan – 30 Mayıs 2017 tarihleri arasında yürütülmüştür.

Araştırma, Türkiye genelinde her coğrafi bölgeden en az 3 il olmak üzere toplam 46 ilde ve kota örnekleme kullanılarak belirlenen 1813 vergi mükellefi ile yüz yüze anket yöntemi uygulanmak suretiyle yürütülmüştür. Tarafımızdan geliştirilen anket soruları (ölçek) öncelikle Afyonkarahisar ilinde toplam 50 mükellef üzerinde pilot olarak uygulanmış ve eksiklikleri tespit edilerek giderilmiştir.

Anketin güvenilirlik analizi sonucu bulunan Cronbach Alpha katsayısı 0,7886 olup, sosyal bilimler için oldukça güvenilir düzeydedir. Anket yürütülürken cinsiyet, yaş grubu, eğitim ve gelir seviyesi bakımından demografik dağılımlarda yeterlilik sağlamaya özen gösterilmiş ve edilen veriler STATA istatistik programına yüklenerek, çeşitli analizlere tabi tutulmuştur.

3.2. Demografik Veriler

Araştırmaya katılan mükellefler 30 yaş altı (genç), 31 – 50 yaş arası (orta yaş) ve 50 yaş üstü (orta yaş üstü) olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Yaş grupları itibariyle frekans dağılımları aşağıda Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Yaş grupları frekans dağılımı

	Frekans	%	Kümülatif %
30 yaş ve altı	358	19,7	19,7
31-50 yaş arası	1123	61,9	81,7
51 yaş ve üzeri	332	18,3	100,0
Toplam	1813	100,0	

Araştırmaya katılan mükelleflerin cinsiyet dağılımı Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Cinsiyet frekans dağılımları

	Frekans	%	Kümülatif %
Erkek	1457	80,4	80,4
Kadın	356	19,6	100,0
Toplam	1813	100,0	

Araştırmaya katılan mükelleflerin eğitim düzeyleri frekans dağılımları Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Eğitim seviyesi frekans dağılımları

	Frekans	%	Kümülatif %
Okuryazar	36	2,0	2,0
İlkokul	262	14,5	16,4
Ortaokul	324	17,9	34,3
Lise	722	39,8	74,1
Üniversite	443	24,4	98,6
Y. Lis. – Doktora	26	1,4	100,0
Toplam	1813	100,0	

Mükelleflerin aylık ortalama gelir seviyesi frekans dağılımları Tablo 4’de yer almaktadır.

Tablo 4. Aylık ortalama gelir düzeyi frekans dağılımları

	Frekans	%	Kümülatif %
1500 TL’den az	155	8,5	8,5
1500-2000 TL Arası	372	20,5	29,1
2001-3000 TL Arası	395	21,8	50,9
3001-5000 TL Arası	447	24,7	75,5
5001-10000 TL Arası	287	15,8	91,3
10000 TL’den fazla	157	8,7	100,0
Toplam	1813	100,0	

3.3. Vergi İndirimleri Konusunda Mükelleflerin Farkındalık Düzeyi

2016 sonu ve 2017 yılı başlarında KDV, ÖTV ve Gelir Vergisi’nde hükümetin yürürlüğe koymuş olduğu indirimler konusunda, mükelleflerin farkındalık düzeyini belirlemek amacıyla, “Son aylarda bazı vergilerde bir kısım indirimler yapıldığını biliyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Verilen cevapların frekans dağılımları Tablo 5’te yer almaktadır.

Tablo 5. Son aylarda bazı vergilerde bir kısım indirimler yapıldığını biliyor musunuz?

	Frekans	%	Kümülatif %
Evet, Hepsinin farkındayım	620	34,2	34,2
Evet, Kısmen farkındayım	756	41,7	75,9
Hayır, Hiç farkında değilim	434	24,1	100,0
TOPLAM	1813	100,0	

Tabloda görüldüğü gibi, ankete katılanların yaklaşık dörtte biri söz konusu vergi indirimlerinin hiç farkında olmadıklarını ifade etmiştir. Aktif birer vergi mükellefi olan katılımcıların bu kadar yüksek bir oranda yapılan düzenlemelerden haberinin olmaması, uygulamanın başarı açısından çok iç açıcı değildir. Ancak, sırf bu tür indirimlerden yeterince tatmin olmadıkları için, mükelleflerin farkında olmadıklarını ifade edebilecekleri de göz ardı edilmemelidir. Zira, vergi indirimleriyle ilgili diğer sorulara verilen cevaplar dikkate alındığında, farkındalığın daha yüksek olduğu görülmektedir. Diğer taraftan, bazı

indirim uygulamalarına yeni başlanmış olması da bu farkındalık düzeyinin düşük kalmasında etken olabilir. Yine de, hükümetin bu tür düzenlemeler konusunda mükellefe yeterli bilgileri ulaştırması gerekir. Vergi indirimlerinin tamamının farkında olduğunu ifade eden mükellefler ise katılımcıların yaklaşık üçte birini teşkil etmektedir. İndirimden beklenen pozitif sonuçların artırılması için, bu oranın daha yüksek olmasını sağlayacak tedbirler alınmalıdır.

3.4. Vergi İndirimlerinden Memnuniyet Düzeyi

İndirime gidilen vergilerden memnuniyet düzeyini belirlemek amacıyla mükelleflere, “Hangi vergideki indirim sizi en fazla mutlu etti?” sorusu yöneltilmiştir. Verilen cevapların frekans dağılımları Tablo 6’da görülmektedir.

Tablo 6. Hangi vergideki indirim sizi en fazla mutlu etti?

	Frekans	%	Kümülatif %
KDV	741	40,9	40,9
ÖTV	617	34,0	74,9
Gelir - Kurumlar Vergisi	390	21,5	99,4
Fikrim yok	65	3,6	100,0
Toplam	1813	100,0	

Ankete katılan mükelleflerin %41’i KDV, %34’ü ise ÖTV indirimlerinin kendilerini mutlu ettiğini ifade etmek suretiyle, harcama vergilerindeki indirimlerden genel olarak oldukça memnun olduklarını ortaya koymuşlardır. Bu memnuniyetin, söz konusu vergilerdeki indirimlerin satışlarına yansımından kaynaklanan bir memnuniyet olduğunu düşünmek mümkündür.

Mükelleflerin söz konusu vergi indirimlerinin gerekliliğine inançlarını belirlemek amacıyla da ayrıca, “Sizce bu vergi indirimleri gerekli miydi?” sorusu yöneltilmiştir. Soruya verilen cevapların dağılımı ise aşağıda Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Sizce bu vergi indirimleri gerekli miydi?

	Frekans	%	Kümülatif %
Evet	1459	80,5	80,5
Hayır	107	5,9	86,4
Fikrim yok	227	12,5	98,9
Cevapsız	20	1,1	100,0
Toplam	1813	100,0	

Elde edilen bulgular incelendiğinde mükelleflerin önemli bir çoğunluğu (%80,5) vergi indirimlerinin gerekli olduğunu düşünmektedir. Bu sonuç, hükümetin uyguladığı politikanın vatandaşların beklentilerine uygunluğunu teyit edici niteliktedir.

3.5. Vergi İndirimlerinin Satışlar Üzerindeki Etkisi

Özellikle harcama vergilerindeki indirimlerin en temel gerekçesi, mal ve hizmetlerin satış fiyatını düşürerek toplam talebi artırması ve böylece satışları artırmasıdır. Genellikle mal ve hizmetlerin fiyatına ilave edilmek suretiyle ileriye doğru yansıtılan bu vergiler, fiyat artışlarına sebep olarak toplam satışları azaltıcı etkilere sahiptir. KDV ve ÖTV’ye tabi mal ve hizmetlerin fiyatlarını, maliyetleri veya kâr oranlarını azaltmak suretiyle düşürmenin çok zor olduğu durumlarda, bu mal ve hizmetlerin satışını canlandırmanın bir yolu da tabi oldukları vergileri azaltmaktır. Bu amaçla konut, otomobil, beyaz eşya ve mobilya gibi ürünler üzerindeki KDV ve ÖTV’de indirimlere gidilmiştir. Bu indirimlerin satışlar üzerindeki beklenen artırıcı etkisinin mükellefler tarafından ne derece hissedildiğini belirlemek amacıyla

ankete katılanlara, “Vergi indirimleri satışlarınızı artırdı mı?” şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Verilen cevapların dağılımı Tablo 8’de görülmektedir.

Tablo 8. Vergi indirimleri satışlarınızı artırdı mı?

	Frekans	%	Kümülatif %
Evet artırdı	771	42,5	42,5
Hayır artırmadı	107	56,4	98,9
Cevapsız	19	1,1	100,0
Toplam	1813	100,0	

Ankete katılan mükelleflerin %42,5’i vergi indirimlerinin satışlarını artırdığını ifade etmiştir. Söz konusu artışın miktarını belirlemek üzere ankete katılanlara “Artırdı ise, size göre satışlarınız ne kadar artmıştır?” sorusuna cevap vermeleri istenmiş olup, cevapların dağılımı Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Vergi indirimlerinin satışlar üzerindeki artırıcı etkisi

Artış oranı	Frekans	%	Kümülatif %
%0-%5 arası	211	27,5	27,5
%6-%10 arası	270	35,2	62,6
%11-%15 arası	147	19,1	81,8
%16-%20 arası	87	11,3	93,1
%20'den fazla	56	6,9	100,0
Toplam	771	100,0	

Vergi indirimleri sonrasında satışlarının arttığını ifade eden mükelleflerin, belirttikleri artış oranlarının aritmetik ortalaması hesaplandığında %9,6 değerine ulaşılmaktadır. Diğer bir ifadeyle mükelleflere göre vergi indirimleri satışlarını yaklaşık %10 artırmıştır.

Vergi indirimleri sonrasında beklenen, bu indirimlere muhatap olan mal ve hizmetlerin satış fiyatlarının azalmasıdır. Mükelleflere, “Size göre vergileri indirilen ürünlerin satış fiyatlarında nasıl bir değişim oldu?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya verilen cevapların dağılımları Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. İndirim sonrası ürünlerin satış fiyatlarındaki değişim

	Frekans	%	Kümülatif %
Fiyatları arttı	206	11,4	11,4
Fiyatları değişmedi	806	44,5	55,9
Fiyatları azaldı	759	41,9	97,8
Cevapsız	42	2,3	100,0
Toplam	1813	100,0	

Vergi indirimleri sonucu beklenen, söz konusu ürünlerin fiyatlarının düşmesidir. Ancak, talep artışı veya arz yetersizliği gibi nedenler, bu fiyat düşüşlerine engel olabilir. Mükelleflerin yukarıdaki soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde, yaklaşık %42’si indirim sonrası ürünlerin fiyatlarında azalma olduğunu ifade ederken, %44,5’i fiyatların değişmediğini ifade etmişlerdir. %11,4’ü ise satış fiyatlarının arttığı şeklinde görüş bildirmiştir.

Elde edilen bulgular birlikte değerlendirildiğinde, vergi indirimlerinin satışları artırıcı bir etkisinin olduğu ancak bunun çok üst düzeyde olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

3.6. Vergi İndirimlerinin Tüketim Üzerindeki Etkisi

Bilindiği üzere, vergi mükellefi olan kişiler aynı zamanda birer tüketicidirler. Vergi indirimlerinin tüketim harcamaları üzerindeki etkisini belirlemek için ankete katılan mükelleflere “Son vergi indirimleri tüketim harcamalarınızı artırdı mı?” ve “Artırdı ise, tüketiminizi ne kadar artırmıştır?” soruları yöneltilmiştir. Verilen cevapların dağılımları Tablo 11 ve 12’de verilmiştir.

Tablo 11. Vergi indirimleri tüketim harcamalarınızı artırdı mı?

	Frekans	%	Kümülatif %
Evet artırdı	790	43,6	43,6
Hayır artırmadı	1009	55,6	99,2
<i>Cevapsız</i>	14	0,8	100,0
Toplam	1813	100,0	

Tablo 12. Vergi indirimlerinin tüketim harcamalarını artırıcı etkisi

Artış oranı	Frekans	%	Kümülatif %
%0-%5 arası	297	38,0	38,0
%6-%10 arası	314	40,2	78,2
%11-%15 arası	115	14,7	92,9
%16-%20 arası	37	4,7	97,6
%20'den fazla	19	2,4	100,0
Toplam	782	100,0	

Elde edilen bulgulara göre ankete katılan mükelleflerin %43,6’sı vergi indirimlerinin kendi tüketim harcamalarını artırdığını ifade etmiştir. Söz konusu artışın ne kadar olduğuna dair verilen cevapların aritmetik ortalaması alındığında, mükelleflere göre vergi indirimleri tüketim harcamalarını yaklaşık %8 artırmıştır.

3.7. Vergi İndirimlerinin Tasarruflar Üzerindeki Etkisi

Vergi ister gelir ve servet üzerinden, ister harcamalar üzerinden alınsın, kişi ve kurumların tasarruflarını azaltan bir olgudur. Bilindiği üzere ekonomik büyüme için gereken yatırımların yapılması, tasarrufların artırılmasına bağlıdır. Çünkü tasarruflar sermayenin temel kaynağıdır. Bu amaçla, bir ülkede tasarruf hacminin genişletilmesinin en kestirme yollarından birisi de vergi indirimleridir.

Yapılan vergi indirimlerinin tasarruflar üzerinde ne derece etkili olduğunu belirlemek amacıyla ankete katılan mükelleflere, “Size göre, son vergi indirimleri tasarruflarınızı artırdı mı?” ve “Artırdı ise, size göre hangi oranda artırmıştır?” soruları yöneltilmiştir. Verilen cevapların dağılımı Tablo 13 ve 14’te yer almaktadır.

Tablo 13. Vergi indirimleri tasarruflarınızı artırdı mı?

	Frekans	%	Kümülatif %
Evet artırdı	655	36,1	36,1
Hayır artırmadı	1142	63,0	99,1
<i>Cevapsız</i>	16	0,9	100,0
Toplam	1813	100,0	

Tablo 14. Vergi indirimlerinin tasarrufları artırıcı etkisi

Artış oranı	Frekans	%	Kümülatif %
%0-%5 arası	325	49,6	49,6
%6-%10 arası	234	35,8	85,4
%11-%15 arası	67	10,2	95,6
%16-%20 arası	21	3,2	98,8
%20'den fazla	8	1,2	100,0
Toplam	655	100,0	

Ankete katılan mükelleflerin %36'sı vergi indirimlerinin tasarruflarını artırdığını ifade etmiştir. Tasarruflarının arttığını ifade edenlerin, belirttikleri artış oranlarının aritmetik ortalaması alındığında, vergi indirimlerinin yaklaşık olarak %6,5 tasarruf artışına sebep olduğu görülmektedir. Kuşkusuz bu oran sadece tasarruflarının arttığını ifade edenlerin algılarından hesaplanmıştır. Tasarruflarının artmadığını ifade edenlerin algıları dikkate alındığında bu oran daha aşağı düşecektir.

3.8. Vergi İndirimlerinin Yatırım, Üretim ve Büyüme Üzerindeki Etkisi

Vergi indirimlerinden beklenen harcanabilir gelir veya tasarruf artışının ekonomide beklenen pozitif yansımalarının yatırım, üretim ve dolayısı ile büyüme üzerinde olması gerekir. Türkiye ekonomisinin büyüme rakamlarında son dönemlerde görülen iyileşme, söz konusu vergi indirimlerinden beklenen amaca önemli ölçüde ulaşıldığını teyit eder mahiyettedir.

Araştırma kapsamında ankete katılanlardan, "Vergi indirimleri toplam yatırımları artırır.", "Vergilerde indirime gidilmesi üretimi artırır." ve "Vergilerde indirime gidilmesi ekonomik büyümeyi hızlandırır." ifadelerine katılım düzeylerini 5'li likert ölçeğine göre belirtmeleri istenmiştir. Bu ifadelere katılım düzeyleri Tablo 15, 16 ve 17'de verilmiştir.

Tablo 15. Vergi indirimleri toplam yatırımları artırır

	Frekans	%	Kümülatif %
Kesinlikle Katılıyorum	640	35,8	35,8
Katılıyorum	677	37,8	73,6
Kısmen Katılıyorum, Kısmen Katılmıyorum	326	18,2	91,8
Katılmıyorum	114	6,4	98,2
Kesinlikle Katılmıyorum	33	1,8	100,0
Toplam	1790	100,0	

Tablo 16. Vergilerde indirime gidilmesi üretimi artırır

	Frekans	%	Kümülatif %
Kesinlikle Katılıyorum	650	36,4	36,4
Katılıyorum	641	35,9	72,3
Kısmen Katılıyorum, Kısmen Katılmıyorum	290	16,2	88,5
Katılmıyorum	156	8,7	97,2
Kesinlikle Katılmıyorum	50	2,8	100,0
Toplam	1787	100,0	

Tablo 17. Vergilerde indirimle gidilmesi ekonomik büyümeyi hızlandırır

	Frekans	%	Kümülatif %
Kesinlikle Katılıyorum	622	34,8	34,8
Katılıyorum	584	32,6	67,4
Kısmen Katılıyor, Kısmen Katılmıyorum	383	21,4	88,8
Katılmıyorum	141	7,9	96,7
Kesinlikle Katılmıyorum	59	3,3	100,0
Toplam	1789	100,0	

Elde edilen bulgular incelendiğinde, vergi indirimlerinden beklenen yatırım ve üretimde artışa sebep olma ile ekonomik büyümeye ivme kazandırma amacının reel sektörün temel dinamiği olan vergi mükellefleri tarafından da kabul ve teyit edildiği görülmektedir.

3.9. Vergi İndirimlerinin Kamu Maliyesine Etkileri

Vergiler kamu harcamalarının en temel finansman kaynağıdır. Bu yönüyle kamu gelirleri içinde en önemli paya sahip araç vergilerdir. Devletin bir hizmet organizasyonu olması, önceliğini hizmet planlaması ve dolayısı ile harcamalara vermesine neden olur. Harcamalar planlandıktan sonra bu harcamaların finansman kaynakları belirlenir. Vergilerin en temel finansman kaynağı olması, vergilerde indirim durumunda, vergi gelirlerinin azalması riskiyle beraber, kamu hizmetlerinde aksamaların olabileceği düşüncesini akla getirebilir. Ancak, vergi indirimlerinin her zaman vergi gelirlerinde azalmalara yol açacağını düşünmek doğru değildir. Optimal veya katlanılabilir vergi yükünün üzerinde bir vergi yüküne maruz kalan mükelleflerin çokluğu, vergilerde indirimle gidilmesi durumunda vergi gelirlerini azaltmak yerine artırıcı bir rol oynayabilir.

Teorik olarak bu durum yukarıda açıklanmakla beraber, pratikte vergilemeye muhatap olan mükelleflerin bu husustaki görüşleri merak konusudur. Bu amaçla ankete katılan mükelleflere, “Size göre, devletin vergilerde indirimle gitmesi, vergi gelirleri üzerinde nasıl bir etki oluşturur?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya verilen cevapların frekans dağılımları Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18. Vergi indirimlerinin vergi gelirlerine etkisi

	Frekans	%	Kümülatif %
Vergi gelirlerini artırır	616	34,0	34,0
Vergi gelirlerini azaltır	698	38,5	72,5
Vergi gelirlerini etkilemez	463	25,5	98,0
Cevapsız	36	2,0	100,0
Toplam	1813	100,0	

Vergi mükelleflerin görüşlerinden, vergi indirimlerine gidilmesi durumunda vergi gelirlerinin bundan nasıl etkileneceğine dair genel bir kanaat tespit edilememiştir. Birbirine yakın oranlarda mükellefler gruplarının her üç fikre de sahip oldukları görülmektedir.

Kamu maliyesi açısından merak edilen bir diğer husus da, vergi indirimlerine gidilmesi durumunda kamu hizmetlerinde aksamalar olup olmayacağı hususudur. Bu konudaki mükellef kanaatlerini tespit etmek amacıyla ankete katılanlardan, “Vergilerde indirimle gidilmesi, kamu hizmetlerini aksatır.” ifadesine katılım düzeylerini belirtmeleri istenmiştir. Bu ifadeye katılım düzeyleri Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19. Vergilerde indirimde gidilmesi kamu hizmetlerini aksatır

	Frekans	%	Kümülatif %
Kesinlikle Katılıyorum	131	7,3	7,3
Katılıyorum	232	12,9	20,2
Kısmen Katılıyor, Kısmen Katılmıyorum	379	21,1	41,3
Katılmıyorum	665	37,0	78,3
Kesinlikle Katılmıyorum	391	21,7	100,0
Toplam	1798	100,0	

Mükelleflerin %58,7'si vergi indirimlerinin kamu hizmetlerini aksatacağı fikrine katılmadıklarını ifade etmişlerdir. İfadeye kısmen katılmayanlar da dikkate alınır, mükelleflerin üçte ikisinden fazlasının vergi indirimlerinin kamu hizmetlerini aksatmayacağını düşündüğü görülmektedir.

Anket kapsamında ayrıca mükelleflerden “Vergi indirimleri, vergilemede adaletin sağlanmasına yardımcı olur.” ifadesine katılım düzeylerini belirtmeleri istenmiştir. Bu ifadeye katılım düzeylerini gösteren frekans dağılımları Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20. Vergi indirimleri vergilemede adaletin sağlanmasına yardımcı olur

	Frekans	%	Kümülatif %
Kesinlikle Katılıyorum	431	24,0	24,0
Katılıyorum	572	31,9	55,9
Kısmen Katılıyor, Kısmen Katılmıyorum	462	25,8	81,7
Katılmıyorum	221	12,3	94,0
Kesinlikle Katılmıyorum	108	6,0	100,0
Toplam	1794	100,0	

Elde edilen bulgulara göre, mükelleflerin önemli bir çoğunluğu vergi indirimlerinin vergi adaletinin sağlanmasında pozitif katkıları olacağını düşünmektedir. 2016 ve 2017’de yürürlüğe giren indirim düzenlemelerinin bir kısmının özellikle düşük gelirliye yönelik olması, mükelleflerin bu kanaatlerini destekler niteliktedir.

SONUÇ

Vergilerin ekonomi politikalarının uygulanışında önemli bir araç olarak kabul edilmesi, oldukça eskidir. Zaman, vergilerin ne derece önemli bir politika aracı olduğunu daha net bir şekilde ortaya koymuştur. Zira, gerek Türkiye’de ve gerekse diğer pek çok ülkede ekonomik durgunluk ve işsizliğe çözüm olarak sıklıkla vergi politikalarına başvurulmaktadır.

Türkiye ekonomisinde içerden ve dışarıdan kaynaklanan çeşitli sebeplere bağlı olarak son zamanlarda baş gösteren durgunluk ve sürekli bir sorun olarak kabul edilen işsizlik sorunlarına çözüm amaçlı bir takım vergi politikaları hayata geçirilmiştir. KDV, ÖTV ve Gelir vergilerinde çeşitli indirimler şeklinde yürürlüğe konulan bu politikaların çeşitli ekonomik göstergelere olumlu yansıdığı müşahade edilmektedir. Bununla birlikte, söz konusu politikaların ekonominin en önemli dinamiği olan girişimciler, diğer bir ifadeyle vergi mükellefleri tarafından nasıl karşılandığını ortaya koymak için bu çalışma yapılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, mükelleflerin yaklaşık dörtte biri yürürlüğe giren vergi indirimlerinin farkında olmadıklarını ifade etmekle beraber, %80’i bu indirimlerin gerekli olduğuna inanmakta ve indirimlerden dolayı mutlu olduklarını belirtmektedir. Vatandaşın mutluluğunun, hükümet politikalarının başarısı bakımından son derece önemli olduğu gerçeğinden hareketle, söz konusu indirimlerin halkın beklentilerine uygun bir girişim olduğunu ifade etmek mümkündür.

Vergi indirimlerinden beklenen en önemli sonuçlar, ekonomide toplam talep düzeyinin artması ve buna bağlı olarak üretim ve yatırımların canlanmasıdır. Araştırmaya katılan mükelleflerin genel kanaatleri, vergi indirimlerinin söz konusu hedeflere hizmet edeceği şeklindedir. Özellikle pek çok uluslar arası otoriteyi bile şaşırtacak düzeyde yüksek bir şekilde görülen Türkiye ekonomisinin son dönem büyüme rakamları, vatandaşın da beklentilerine uygun bir şekilde uygulanan söz konusu vergi indirimlerinin oldukça yerinde uygulamalar olduğunu göstermektedir.

Diğer yandan, vergileri indirmenin kamu gelirlerini azaltabilecek ve buna bağlı olarak kamu hizmetlerinde aksamalara sebep olabileceği şeklinde riskler içermesi, bu tür politikaların uygulanmasındaki en caydırıcı noktadır. Araştırma kapsamında elde edilen bulgular, mükelleflerin genel olarak bu kanaatte olmadığı yönündedir. Ayrıca, bu tür indirimlerin vergi adaletinin tesisinde yardımcı bir faktör olacağı yönünde de genel bir fikir ortaya çıkmıştır.

Devlet ile vatandaş arasındaki ekonomik ilişkileri belirleyen en temel iki unsur kamu hizmetleri ve vergilerdir. Bu bağlamda, devlete olan aidiyet duygularının güçlenmesi ve güvenin tazelenmesi açısından zaman zaman bu tür indirimlere gidilmesi de kanaatimizce son derece yerinde olacaktır. Devletin vergi mükelleflerini yolunacak kaz olarak görmediğini ifade etmek bakımından, bu tür vergi indirimleri oldukça önemlidir ve devlet ile vatandaş arasındaki bağları güçlendirecek niteliktedir.

KAYNAKÇA

- Aktan, C. C. (2004). Yeni İktisat Okulları, Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Aktan, C. C. (2009). Arz-Yönlü İktisat Teorisi ve Haldun-Laffer Etkisi, *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 1/2, 40-54.
- Demircan, E.S. (2003). Vergilendirmenin Ekonomik Büyüme ve Kalkınmaya Etkisi, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21, 97-116.
- Doğan, S. (2002). Türkiye İçin Laffer Eğrisinin Tahmini (1979-2000), *Süleyman Demirel Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 7/2, 257-269.
- Edizdoğan, N. ve Çelikkaya, A. (2012). Vergilerin Ekonomik Analizi, 2. Baskı, Bursa: Dora Basım Yayım.
- Elçin, A.B. ve Saraçöz, M.M. (2012). Vergileme ve İktisadi Etkinlik, Merit Yeminli Mali Müşavirlik, <http://www.meritymm.com/wpcontent/uploads/2013/05/vergilemeetkinlik.pdf>.
- Evans, M. (1981). An Economic Model Incorporating The Supply Side Effects of Economic Policy, *Economic Policy Conference: Center For The Study of American Business and Federal Reserve Bank of St-Louis. Washington University*, 65-66
- Gale, W.G. ve Samwick, A.A. (2016). Effects of Income Tax Changes on Economic Growth, *Economic Studies at Brookings*. https://www.brookings.edu/wpcontent/uploads/2016/07/09_Effects_Income_Tax_Changes_Economic_Growth_Gale_Samwick_.pdf (Erişim: 01.03.2017).
- Gökbunar, R. ve Kömürçü E. (2007). Mali Sosyolojide İbn-i Haldun'un Yeri, *Türk İdare Dergisi*, 455, 202-221.
- İbn-i Haldun (2004). Mukaddime, (Çev: Halil Kendir), Ankara: Yeni Şafak
- Laffer, A.B. (1981). Supply-Side Economics, *Financial Analysts Journal*, 37/5, 29-43.
- Myers, J. (2011). The Economic Impact of Corporate Tax Rate Reductions, January 2011- Canadian Manufacturers & Exporters (CME), <http://www.cmec.ca/download.php?file=giubgju9.pdf> (Erişim: 01.03.2017).
- Savaş, V. (1998). Politik İktisat, İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Yıldırım, E. (2006). İbn-i Haldun'un İktisadi ve Mali Düşünceleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi SBE.